

Kuvahaku ja tekijänoikeus

Tavoite

Internetistä löytyy helposti ja runsaasti kuvia, joita voisi hyödyntää moneen tarkoitukseen. Ennen kuin nettikuvia käyttää, on kuitenkin tärkeää varmistaa, onko kuvaa lupa käyttää. Kuvälähteenä tutustutaan Flickr-kuvapalveluun.

Sisältö

- Internetin kuvapalveluista
- Mikä on Flickr?
- Tekijänoikeus ja "Creative Commons"
- Laillisesti lainattavien kuvien etsiminen Flickrissä
- Kuvan tallentaminen Flickr-hakutuloksista omalle koneelle
- CC-lisensoidun kuvan käyttö

Internetin kuvapalveluista

Internet on hyvin kuvallinen ympäristö ja siellä olevat kuvapalvelutkin ovat kooltaan suuria: kuvamääriä laskettaessa puhutaan miljoonista ja miljardeista kuvista.

- Erilaisia kuvapalveluita ovat esimerkiksi:
 - **Flickr** <http://www.flickr.com/>
 - **Photobucket** <http://photobucket.com/>
 - Kotimainen kuvapalvelu **Kuvat.fi** <http://www.kuvat.fi/>

Kuvapalveluissa käyttäjät voivat siirtää omia kuviaan palveluun ja **säilyttää** niitä siellä. Jokainen päättää, näkyvätkö hänen kuvansa kaikille netin käyttäjille vai eivät.

Kuvapalveluissa on runsaasti kuvia, jotka näkyvät kaikille, joten kuvapalvelut ovat myös netin kuvagallerioita. Kuvien omistaja määrittelee ehdot, joilla muut saavat **ladata** kuvia itselleen. Hän voi halutessaan myös kieltää kuviensa kopioinnin.

Kuvapalvelut ovat **sosiaalisen median** palveluita: Kuvia voi kommentoida ja arvostella. Palveluissa on myös ryhmiä, joihin voi liittyä.

- **Makupalat-linkkikirjastossa** www.makupalat.fi internetin kuvapalvelut löytyvät polkua *Taiteet* → *Valokuvaus*.
Kuvia etsivän kannattaa tarkentaa haku asiasanoilla, kuten:
 - kuvapankit
 - kuvatoimistot
 - kuvakokoelmat

Mikä on Flickr?

<http://www.flickr.com/>

Flickr on yksi suosituimmista tämän hetken kuvapalveluista. Sen keskeinen idea on omien *kuvien jakaminen* muiden katsottavaksi ja *arvostelukommenttien* kirjoittaminen kuville. Palvelua voi käyttää myös omien kuvien *säilytyspaikkana*, joiden katseluoikeuden rajaa vain itselle. Silloin kuvat eivät tule esiin Flickr- hauissa.

- Kaikki voivat *hakea, selaila ja katsella* kuvia vapaasti. Palvelu on englanninkielinen, mutta siinä voi käyttää esimerkiksi hakusanoina minkä kielisiä sanoja tahansa.
- Kuvien *lataaminen palveluun* vaatii **rekisteröitymisen**. Google-tilin ja Facebookin tunnukset toimivat sellaisenaan.
 - Rekisteröitynyt käyttäjä voi ladata palveluun ilmaiseksi kaksi videota ja 300 MB valokuvia joka kuukausi. Kuville voi antaa *asiasanoja*, joiden perusteella eri aiheiset kuvat myös helpommin löytyvät palvelusta
- Maksullisen *Pro account -tilin* ostajan palvelut ovat laajempia: videoiden ja kuvien lataamista ei rajoiteta ja ne voi ladata palveluun myös HD-laatusina.

Flickrin perushaku

- Flickrin **perushaku** löytyy jokaisen sivun ylälaidasta.

Search

Haku on yksinkertainen: hakulaatikkoon kirjoitetaan hakusana ja klikataan **Search**-sanaa.

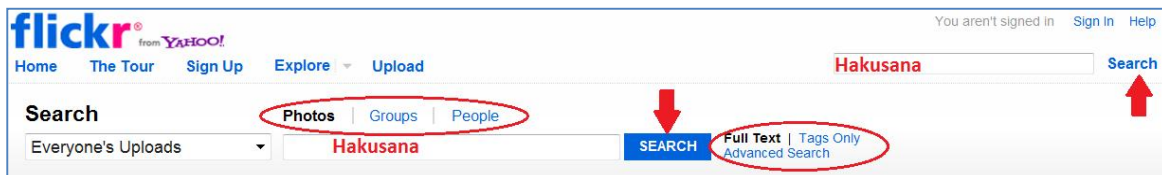
- Flickrissä on käytössä kuvien **tagittaminen** eli jokainen voi lisätä omien kuviinsa yhteyteen niiden aiheita kuvaavia sanoja. Sanat voivat olla mitä vain ja minkä kielisiä

sanoja tahansa. Kuvien haku Flickrissä perustuu erityisesti käyttäjien itse antamiin tageihin.

- Palvelussa on käytetty paljon suomenkielisiä kuvailusanoja, joten suomeksi kannattaa myös hakea. Englanninkielisillä hakusanoilla saa kuitenkin yleensä suuremman kuvajoukon tulokseksi

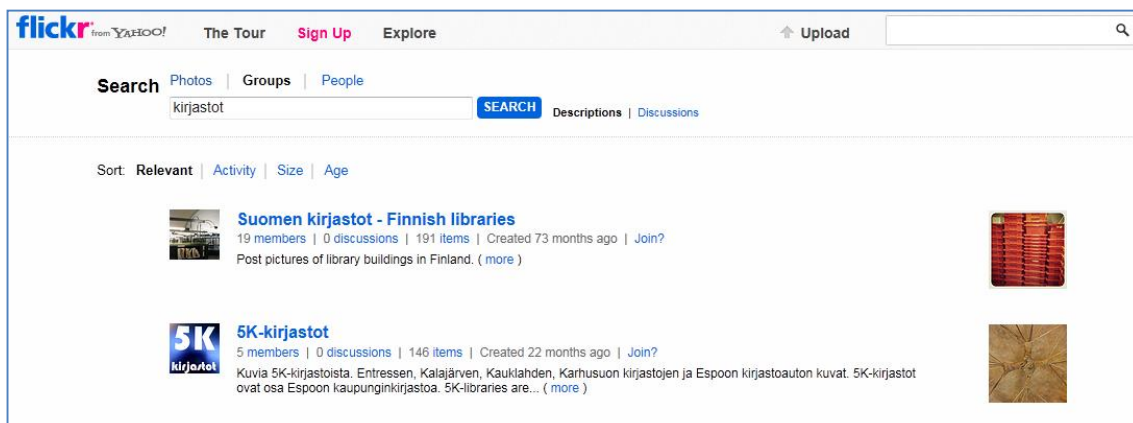
Muita Flickrin hakutapoja

- Ensimmäisen perushaun jälkeen hakutulosten yläpuolelle tulee näkyviin hakulaatikko, joka tarjoaa lisää vaihtoehtoja.

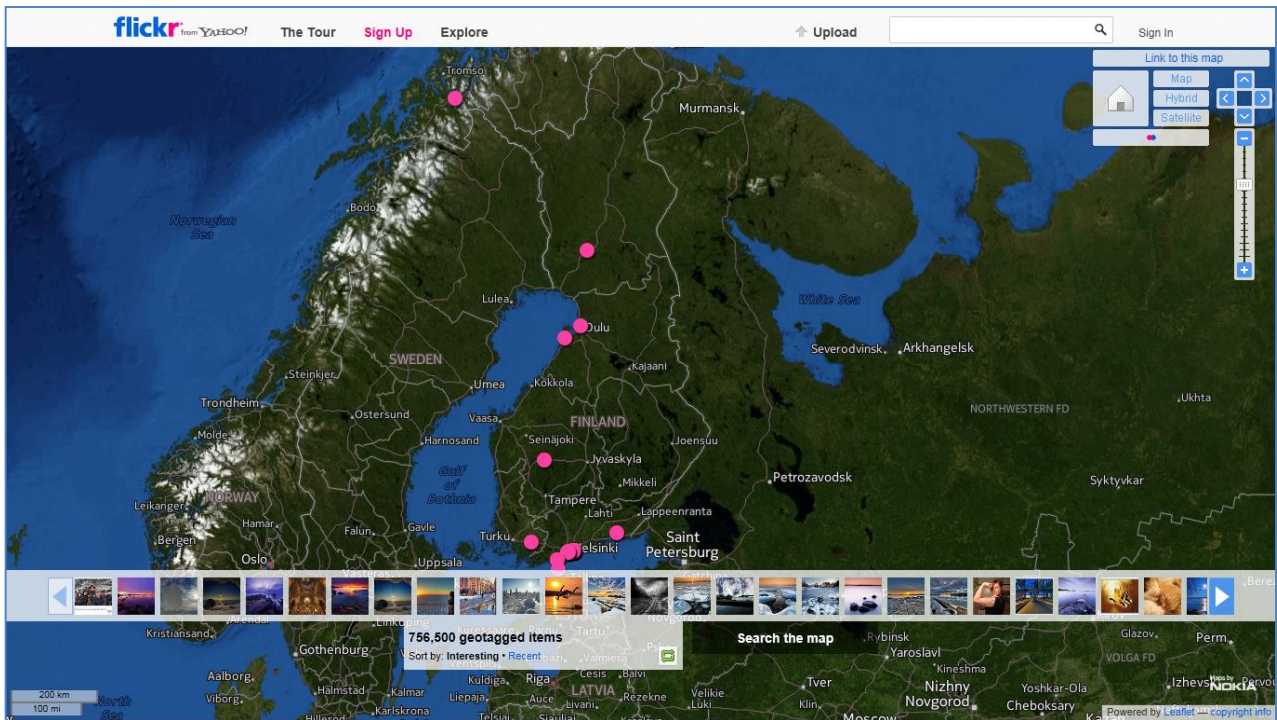
- Perushaun oletuksena on **kokotekstihaku (Full Text)** eli haku kohdistuu kaikkiin kuvien oheen kirjattuihin sanoihin.
 - Jos klikkaa **Tags Only** –vaihtoehtoa, haku perustuu vain kuville annettuihin asiasanoihin.
 - **Advanced Search** –haulla määritellään hakuja tarkemmin.
- Oletuksena on myös haku **kuvista (Photos)**. Jos haluaa etsiä palvelussa olevia **ryhmiä**, on klikattava sanaa **Groups**.

Esimerkki: Monet kirjastot jakavat omia kuviaan Flickrissä. Niitä voi hakea Groups-valinnalla ja hakusanalla *kirjastot*.

- Jos etsii *palvelua käyttäviä henkilöitä*, on klikattava sanaa **People**. Haku tehdään silloin käyttämällä nimeä tai sähköpostiosoitetta.

Paikkahaku eli Location search

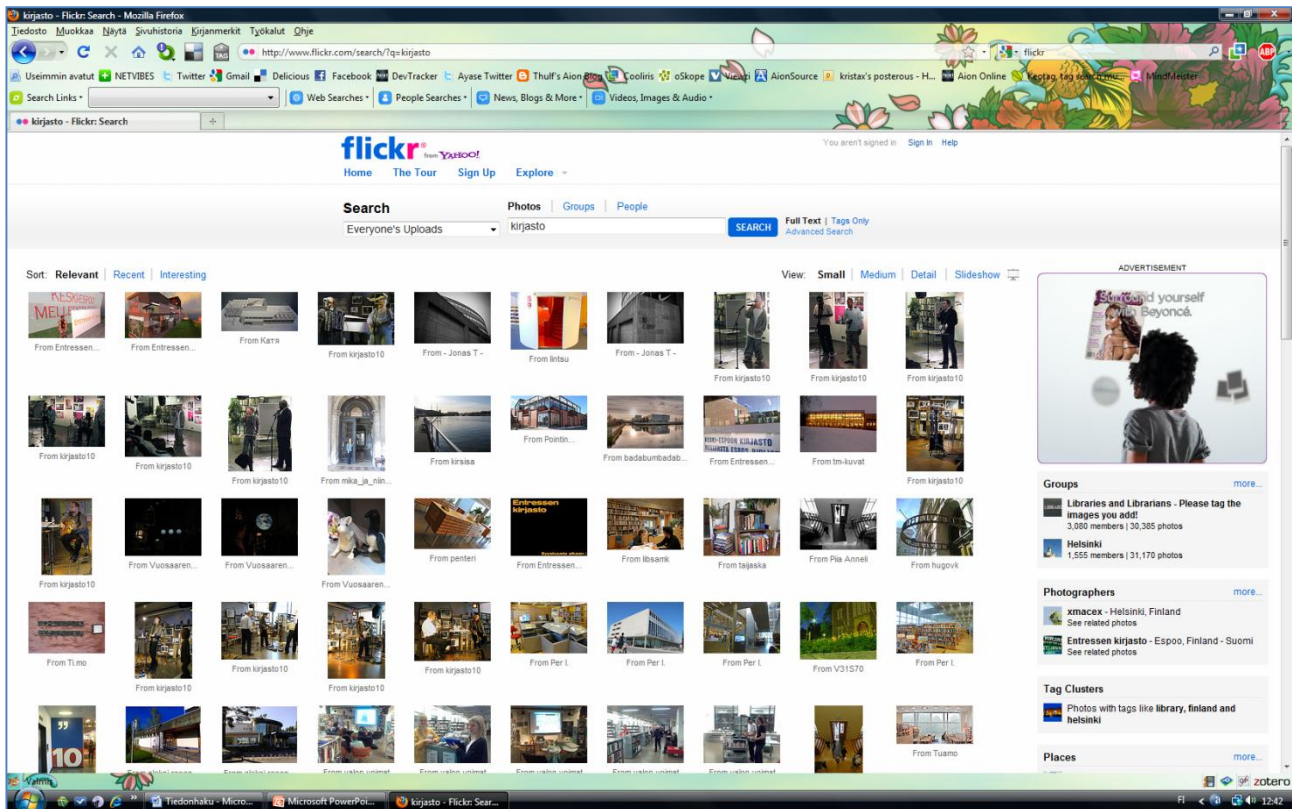

- Flickrissä voi kuviin liittää ns. **geotagin** eli maantieteellistä sijaintia merkkäavan asiasanan. Kuvia voi siis myös hakea geotagin avulla.
- *Location searchiin* pääsee esim. kohdasta *Explore* → *World Map*.
 - Paikkahaun hakulaatikko on sivun alalaidassa. Hakusanana käytetään paikannimeä.
 - Hakutulokset esitetään kartalla, jonka alareunassa on rivi pikkukuvia. Kuvat vastaavat pilkkuja kartalla ja pikkukuvaa klikkaamalla saa näkyviin sen tiedot.
 - *Zoomaamalla* löytää lisää kuvia ja pääsee kartalla lähemmäs katutasa.
 - Kartan näkymän voi vaihtaa satelliitiksi tai hybridiksi.

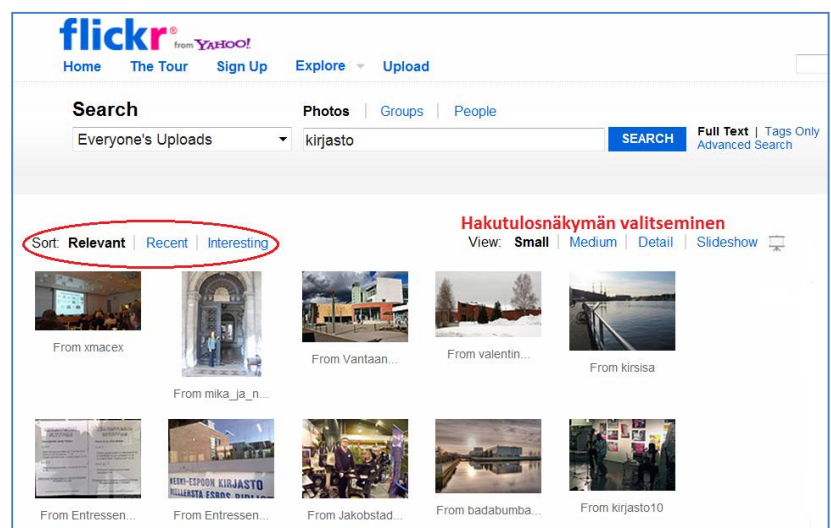
Kamerahaku eli Searching by camera

- Kameramerkki-haku löytyy *Explore:n* ja *Camera Finderin* alta.

Hakutulokset

- Hakutulokset tulevat näkyviin pienten esikatselukuvien riveinä. Kuvaa klikkaamalla saa esille laajemmat tiedot.
 - Hakutulosten näkymää voi muokata valitsemalla suuremmat kuvat (**Medium**), kuvien mukaan lyhyet tiedot (**Detail**) tai kuvat voi katsoa diaesityksenä (**Slideshow**).
- Oletuksena on, että hakutuloksissa kärkeen tulevat kaikkein relevanteimmat (**Relevant**) kuvat eli ne, jotka vaikuttavat eniten asiaan kuuluilta.
- Relevanteiksi hakukone tulkitsee esimerkiksi kuvat, joiden tiedoissa hakusana esiintyy useamman kerran.
- Haun voi lajitella myös klikkaamalla sanaa **Recent**, jolloin uusimmat palveluun ladatut kuvat tulevat alkuun.

- Jos lajittelee kuvat klikkaamalla sanaa **Interesting**, kiinnostavimmat kuvat tulevat ensin. Kiinnostavuus mitataan mm. sillä, kuinka paljon kuvaa on kommentoitu tai kuinka usein kuva on merkattu suosikkikuvaksi.

Harjoitus:

- Tee haku sanalla *mushroom* tai *sienet*.
- Hakutuloksissa kärkeen tulevat kaikkein relevanteimmat (**Sort: Relevant**). Koita miten hakutulosten lista muuttuu, jos sen lajittelee vaihtoehdoilla **Recent** eli uusimmat ensin tai **Interesting** eli kiinnostavimmat.
- Klikkaa yhtä kuvaa ja etsi sivulta valokuvaa koskevat tiedot:
 - kuvan nimi
 - kuvan tekijä
 - kuvan tagit
 - kuvan lisenssi
 - kommentit

The screenshot shows a Flickr page for a photo of a library interior. The photo features a white sculpture of a tree with colorful circular tags hanging from its branches, set against a background of bookshelves and a colorful patterned bench. The Flickr interface includes navigation links, a search bar, and metadata for the photo.

flickr from YAHOO!
 Home The Tour Sign Up Explore Upload

You aren't signed in Sign In Help

Favorite Actions Share Newer Older

Unelmien puu Kirjasto 10:n sisääkäynnillä
 Tule kertomaan millainen on unelmiesi Kirjasto!
 Kuva: Minna Vepsä

Comments and faves
 Add your comment here...

By HelMet kirjasto
 HelMet-kirjasto Add Contact

This photo was taken on August 10, 2012 using a Canon PowerShot G9.
 33 views

This photo belongs to
 HelMet kirjasto's photostream (1,031)

This photo also appears in
 Kirjasto 10:n tunnelmia (set)

Tags
 Kirjasto 10 • Library 10 • HelMet

Additional info
 Settings: 1/50 | f/2.8 | ISO 200 | 7.4 mm

License
 Some rights reserved

Privacy
 This photo is visible to everyone

Flickrin edistynyt haku eli Advanced search

- Valitse hakutavaksi **Advanced search**
- Edistynyt haku tuo lisää mahdollisuuksia **täsmentää hakutuloksia**:
 - **All of these words:** Hakuun voi kirjoittaa useita sanoja, joiden kaikkien on liityttävä hakutuloksen kuviin.
 - **The Exact Phrase:** Fraasihauulla haetaan täsmällistä sanayhdistelmää, jonka on oltava samanlaisena hakutuloksissa.
 - **Any of these words:** Hakuun voi kirjoittaa useita hakusanoja. Kuva tulee hakutulokseen, jos siinä on yksikin annetuista hakusanoista.
 - **None of these words** –kohdassa voi rajata pois aiheita, joita haettavassa kuvassa ei tarvitsisi olla.
 - **Esimerkkihaku:** Hae *mushrooms* ja rajaa pois amigurumikuvat (amigurumit ovat pieniä virkattuja pehmoleluja) kirjoittamalla *amigurumi* kenttään *None of these words*. Voit tehdä kokotekstihaun tai tagihaun.
- **Search by Content type**
Flickrissä jaetaan pääasiassa valokuvia (*photos*), mutta monet laittavat sinne myös esimerkiksi kuvankaappauksia (*screenshots*) tai piirroksia (*illustration*). Haun voi rajata koskemaan jotain näistä sisältötyypeistä.
- **Search by media type**
Flickriin voi ladata myös lyhyitä videoita. Haun voi rajata koskemaan sekä kuvia että videoita tai vain jompaakumpaa.
- **Search By Date**
Hakua voi rajata päivämäärillä: milloin kuva on **otettu** ja milloin se on **julkaistu** eli lähetetty palveluun.
- **Creative Commons search**
Creative Commons –haualla löytää kuvia, joita voi laillisesti kopioida omaan käyttöön.

Advanced Search

Search for

Tip: Use these options to look for an exact phrase or to exclude words or tags from your search. For example, search for photos tagged with "apple" but not "pie".

All of these words **Kaikilla seuraavilla sanoilla** Full text Tags only

None of these words: **Ei millään näistä sanoista**

Search by content type

Tip: Check the boxes next to content you'd like to see come up in searches.

Photos / Videos **Haku valokuvista (Photos)**

Screenshots / Screencasts **kuvakaappauksista (Screenshots)**

Illustration/Art / Animation/CGI **tai piirroskuvista (Illustration/Art)**

Search by media type

Tip: Filter to only display either photos or videos in your search results.

Photos & Videos **Haku valokuvista (Photos) & videoista**

Only Photos **tai vain valokuvista**

Only Videos **tai vain videoista**

HD videos only

Search by date

Tip: Use one or both dates to search for photos taken or posted within a certain time.

Photos taken after before **Haku päivämäärän mukaan**

mm/dd/yyyy

 creative commons

Tip: Find content with a Creative Commons license. [Learn more...](#)

Only search within Creative Commons-licensed content **Hae vain kuvista, joilla on CC-lisenssi**

Find content to use commercially **Hae vain kuvia, joita saa käyttää kaupallisesti**

Find content to modify, adapt, or build upon **Hae vain kuvia, joita saa muokata**

HAE

Or, return to the [basic search](#) **Palaa perushakuun**
without all the knobs and twiddly

- Asiasanat, päivämäärät ja muut määrittelyt ovat kuvansa palveluun ladanneiden henkilöiden tekemiä.

Tekijänoikeus ja ”Creative Commons”

Tekijänoikeus syntyy automaattisesti jokaiselle, joka tekee teoksen. Teos saa *tekijänoikeussuojan*, kun teoskynnys ylittyy. Tekijänoikeuslaki suojaa siis luovaa työtä, työn tuloksia ja sen tekijöitä.

- Käytännössä mikä tahansa luovan työn tulos on *teos*, kunhan se on sen verran omaperäinen, ettei joku muu tekisi täsmälleen samaa teosta.
- Teoksia ovat monet luovan työn tulokset ja mutta niitä voivat olla myös yksittäiset piirustukset ja valokuvat.

Myös internetissä olevilla teksteillä, kuvilla, videoilla ja muulla materiaalilla on tekijänoikeussuoja.

Niin kauan kuin tekijänoikeus on voimassa, toisen tekemää teosta ei saa käyttää maksutta tai kysymättä lupaa.

- Suomessa tekijänoikeuden suoja-aika on 70 vuotta tekijän kuolemasta.
- Esittävien taiteilijoiden ja tuottajien tekijänoikeudet määritellään tallenteiden julkaisuvuoden mukaan: 50 vuotta tallenteen julkaisusta.
- Suoja-ajan jälkeen teosta voi käyttää vapaasti.

Lisätietoa tekijänoikeuksista: Tekijänoikeus.fi <http://www.tekijanoikeus.fi/tietoa-tekijanoikeudesta>

Creative Commons -lisenssit

Teoksen tekijä voi omasta tahdostaan luopua itselleen kuuluvista tekijänoikeuksista joko osittain tai kokonaan. Internetissä olevien teosten kohdalla sen voi tehdä esimerkiksi käyttämällä *Creative Commons* –lisenssejä

- CC-lisenssillä voidaan kuvan käyttäjälle antaa oikeudet *kopioida, välittää, levittää, näyttää, esittää ja muokata kuvaa*.
- Yleensä näissä lisensseissä kuvan käytön pitää olla *ei-kaupallista* ja tekijän nimi *pitää mainita* käytön yhteydessä.
- Lisenssillä voi myös sallia kuvan kaupallisen käytön.

- CC-lisenssin tunnistaa CC-logosta, joka on erilaisten internetissä olevien sisältöjen mm. kuvien, videoiden, tekstien, esitysgraafiikoiden yhteydessä. Logoa klikkaamalla näkyviin tulevat teoksen käyttöön liittyvät ehdot.

Tavallisimmat lisenssityypit

- **Some rights reserved** : Kuvan voi jakaa, kopioida ja muokata, mutta (**attribution**-ehto) jos teosta käyttää, on sen yhteydessä mainittava ainakin tekijän nimi. Mielellään kerrotaan myös teoksen nimi ja nettiosoite.
 - Vähimmillään kuvailaus merkitään **CC by ”tekijän nimi”**
- **Noncommercial**: teosta saa käyttää vain ei-kaupallisissa yhteyksissä.
- **Share alike**: Jos teosta/kuvaa muokkaa ja aikoo julkaista muokatun kuvan, sille on annettava sama CC-lisenssiä, joka alkuperäisellä kuvalla oli.
- **Request to license photos via Getty Images** = kuvanomistaja voi halutessaan tehdä kuvasta Getty Image -kuvapankin osan ja pyytää kyseisestä kuvasta maksua

Lisensseistä tarkemmin: <http://creativecommons.org/licenses/>

Creative Commons Suomi <http://creativecommons.fi/>

Lisätietoa lisensseistä Flickrissä: <http://www.flickr.com/creativecommons>

Lailisesti lainattavien kuvien etsiminen Flickrissä

Flickrissä jokainen kuvan julkaisija voi liittää kuvaansa **Creative Commons** eli **CC-lisenssin**. Koska kuvan eli teoksen tekijä voi luopua tekijänoikeuksistaan osittain tai kokonaan, on jokaisen kuvan kohdalla tarkistettava erikseen, millainen lisenssi juuri sen kohdalla on.

- **CC creative commons** löytyy Flickrin edistyneen haun kautta (*advanced search*).

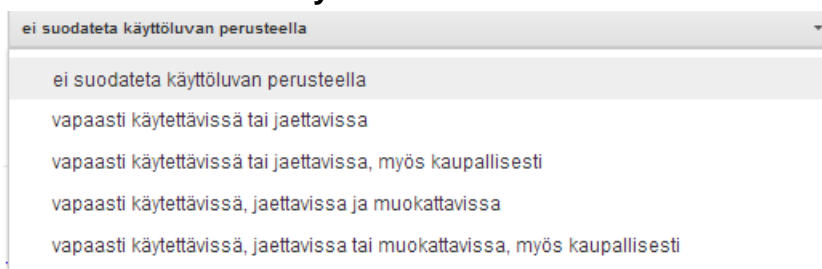
The image shows a search filter interface for Creative Commons content. On the left is the Creative Commons logo and a tip: "Tip: Find content with a Creative Commons license. Learn more...". On the right are three checkboxes: "Only search within Creative Commons-licensed content", "Find content to use commercially", and "Find content to modify, adapt, or build upon". Below these is a blue "SEARCH" button. At the bottom, there is a link: "Or, return to the basic search without all the knobs and twiddly bits."

- Kun haluat löytää kuvia, jotka saat **kopioida itsellesi** ja käyttää esimerkiksi ei-kaupallisessa ilmoituksessa, **laita ruksi kohtaan** ”*Only search within Creative Commons -licensed content*”.
- Jos haluat löytää kuvia, joita voi käyttää **kaupallisesti**, valitse ”*Find content to use commercially*”.
- **Muokattavia** kuvia löytää valitsemalla ”*Find content to modify, adapt or build upon*”.

Laillisesti kopioitavat kuvat Google-haulla

Laillisesti kopioitavia kuvia voi etsiä internetistä myös muista *kuvapalveluista* ja esimerkiksi *Googlen kuvahaulla*.

- Googlen etusivulta pääsee yläpalkin kautta kuvahakuun.
- Jos kuvahaun etusivulta ei löydy linkkiä tarkennettuun hakuun, on tehtävä ensin yksi haku, mikä tahansa. Avautuvalta kuvatulosten sivulta pitäisi yläreunasta löytyä **Valinnat**-ratas, jonka alta voi valita kohdan **Tarkennettu haku**.
- Tarkennetun haun **Käyttöoikeudet**-kohdassa voi valita hakua rajaavan ehdon.

Esimerkki:

- Rajaa haku *mushrooms* pelkästään sellaisiin kuviin, jotka ovat **vapaasti käytettävissä tai jaettavissa**. Hakutulokseen tulevat kuvat, jotka voi kopioida ja käyttää esimerkiksi *ei-kaupallisessa mainoksessa/ilmoituksessa* laillisesti.

Harjoitus:

- Hae Flickr-kuvapalvelusta muutama kuva sinua kiinnostavasta aiheesta.
- Millaista hakua ja mitä hakusanoja käytit haussa?
- Mitä ehtoja näiden kuvien käyttöön liittyy?
- Tee sama haku Google-kuvahaulla. Onko tuloksissa eroja?

Kuvan tallentaminen Flickr-hakutuloksista omalle koneelle

- Avaa kuva, jota haluat käyttää eli klikkaa hakutuloksista yhtä pikkukuvaa
- Suuremman kuvan yläpuolella on sana **Actions**, klikkaa sitä
- Klikkaa **View All Sizes**
- Valitse **Sizes**-kohdasta minkä kokoisena kuvan haluat klikkaamalla esim. sanaa *medium*
- Lataa kuva eli klikkaa **Download**-riviltä sinistä tekstiä [Download the Medium size of this photo](#)
- Esille tulee **Tiedostojen lataaminen** –laatikko. Klikkaa *Tallenna*-sanaa.
- Avautuu **Tallenna nimellä** –laatikko. Anna kuvalle haluamasi tiedostonimi ja valitse kansio (esimerkiksi *Kuvat*), johon haluat tallentaa kuvan.
- Klikkaa vielä **Tallenna** ja kuva on tallennettu omalle koneellesi.

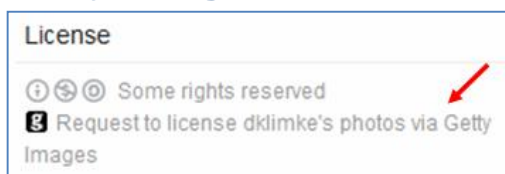
CC-lisensoidun kuvan käyttö

- Kun käyttää Creative Commons -lisensoituja kuvia, kuvan viereen merkitään kuvan tekijän nimi ja tieto siitä, että kuvalla on käyttölisenssi. Lyhimmillään sen voi tehdä kirjoittamalla "**cc by tekijän nimi**".
- Kuvan tekijän nimi tai nimimerkki merkitään myös *viite- ja lähdeluetteloihin*.
- Kuvan tietoihin voi lisäksi kopioida kuvan osoitteen verkossa.

Oman sisällön julkaisemisesta Creative Commons lisenssillä

- Lisenssit löytyvät sivulta <http://creativecommons.org/>, jossa valitaan lisenssi kohdassa **Choose License**.
- **Flickr-kuvapalvelussa** lisenssin voi valita ladatessaan sinne omia kuvia.

Getty Image

Creative Commons -lisenssillä varustettuja kuvia hakiessa voi Creative Commons -lisenssin alla joskus lukea **Request to licence photos via Getty Image**. Tämä tarkoittaa, että kuvanomistaja on liittännyt kuvansa *Getty Image –kuvapankkiin* ja pyytää kuvansa käytöstä maksua.

- Jos kuvan omistaja vaihtaa Creative Commons lisenssinsä **Getty Image** -lisenssiin, se saa *Kaikki oikeudet pidetään* (All Rights reserved) -lisenssin ja menettää Creative Commons -lisenssinsä. Sen jälkeen Creative Commons –lisenssin ei pitäisi enää näkyä eikä kuvan löytyä Creative Commons -haulla.

Lähteet:

Creative Commons <http://creativecommons.org/> Lainattu 12.6.2012

Creative Commons Suomi <http://creativecommons.fi/> Lainattu 12.6.2012

Kontkanen 2010 Tekijänoikeudet opetuksessa Helsingin yliopisto.

<http://apumatti.helsinki.fi/lcms.php?am=7921-7921-1> Lainattu 5.6.2012.

Netistä löytyvien kuvien käyttö opetuksessa

http://www.konstit.fi/kuvankasittely/kuvakirjastojen_kuvien_kaytto.pdf Lainattu 5.6.2012

Tekijänoikeus.fi <http://www.tekijanoikeus.fi/> Lainattu 12.6.2012

Toikkanen, Tarmo & Oksanen, Ville 2011: Opettajan tekijänoikeusopas.